

FORSKNINGSRAPPORT FÖR STUDIEDELTAGARE

Egenföretagande och egenanställning

Möjligheter att skapa ett hållbart arbetsliv?

Forskningsrapport som sammanfattar utvalda studieresultat av ett projekt som ingår i NOWSTARS forskningsprogram. Mer information om forskningen finns på www.su.se/nowstars-forskningsprogram/.

Rapporten på 5 minuter

- Här undersöks två uppdragsbaserade arbetsätt: **egenföretagandet (EF) utan anställda och egenanställning (EA)**. Som EF har man sitt eget företag. I EA använder man sig av ett företag som tar över fakturering och administrationen mot en avgift.
- **744** egenanställda och egenföretagare svarade på en webb-enkät mellan oktober 2021 och augusti 2022.
- Den typiska deltagaren var en **universitetsutbildad kvinna på 53 år född i Sverige som har eget företag**.
- Hälften av deltagarna upplevde sin inkomst som säker, **inkomstsäkerheten** är större bland egenanställda. Fler egenföretagare föredrog att jobba som egen.
- Kvinnor och EF upplevde sitt arbete som särskild **meningsfullt**. EA hade **mer tid** för sina arbetsuppgifter men upplevde **mindre autonomi** jämfört med EF.
- **Hälsan** upplevdes i stor utsträckning som god, EA och män upplevde bättre **återhämtning**. EF och kvinnor **jobbade i större utsträckning fast de borde sjukskriva sig**.
- Många var **nöjda med sitt liv och sin framgång** samtidigt som man ville fortsätta med att arbeta som egenanställd eller egenföretagare.
- Det rådde delade meningar kring vilken **status** EF/EA har i samhället. **Fackets roll** upplevdes som positivt för målgruppen men samtidigt inte som tillräckligt.
- Rapporten pekar på att det finns likheter men också skillnader mellan EA och EF. Resultaten visar också på skillnader mellan män och kvinnor. Det återstår att undersöka varför dessa skillnader uppstår och hur de kan minskas.
- **Rapportens innehållsförteckning** på nästa sida fungerar som tematisk sammanfattning över alla resultat. På respektive sida kan man läsa mer om varje rubrik.

Innehåll

Rapporten på 5 minuter	2
Innehåll	3
Om projektet och rapporten.....	4
Vilka har svarat?.....	5
Flest deltagare kvinnor, medelåldern på 53 år	5
Majoriteten födda i Sverige med någon form av universitetsutbildning	6
Konsultverksamhet och kulturbranschen störst, flest deltagare från storstadsregioner	6
Fler egenföretagare utan ytterligare inkomstkälla än just företagandet	8
Hur upplevde deltagarna sin arbetsmiljö?	9
Majoriteten med flera mindre uppdrag, vanligare bland egenanställda att inkomst var osäker	9
Fler egenföretagare föredrog att jobba eget.....	10
Kvinnor och egenföretagare upplevde sitt arbete som särskilt betydelsefullt	10
Egenanställda hade mer tid men mindre autonomi än egenföretagare.....	11
Var fjärde kände sig ensam i sitt arbete, egenföretagare arbetade mer isolerat	12
Delad bild av stödet man kan få i arbetet	12
Mer sannolikt att arbetet påverkade privatlivet negativt än tvärtom	13
Egenanställda och män upplevde bättre återhämtning, egenföretagare och kvinnor jobbade oftare sjuka..	13
Blandade upplevelser av status i samhället.....	14
50% facklig organiserade, kvinnor i större utsträckning än män	15
Reflektioner och summering.....	16

Stockholms
universitet

oktober 2023

Om projektet och rapporten

Denna rapport beskriver resultat från forskningsprojektet "Egenföretagande och Egenanställning - Möjligheter att skapa ett hållbart arbetsliv?" som ingår i forskningsprogrammet NOWSTARS. NOWSTARS är ett forskningsprogram vid Psykologiska institutionen, Stockholms universitet. Mer information om vår forskning finns på programmets hemsida su.se/nowstars-forskningsprogram/.

Rapporten är skriven med målgruppen i åtanke, dvs. egenföretagare utan anställda och egenanställda som svarade på vår enkät och som har registrerat sig för att ta del av forskningsresultaten. Rapporten avser det första datainsamlingstillfället som pågick mellan oktober 2021 och augusti 2022.

Utan våra deltagare hade vår forskning inte varit möjligt och vi vill rikta ett stort tack till alla som har bidragit.

Vid frågor eller funderingar får ni gärna höra av er till claudia.bernhard.oettel@su.se.

Franziska Müller, Claudia Bernhard-Oettel & Constanze Eib

Vilka har svarat?

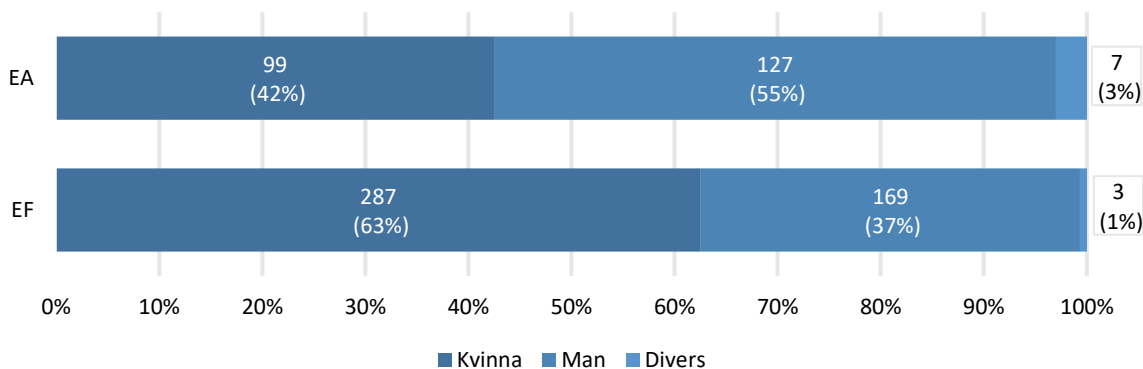
I detta stycke beskriver vi forskningsdeltagarna. Syftet är att få en bättre förståelse för deltagarnas bakgrund. All demografisk information samt information om verksamhetens omfattning och utformning som **egenföretagare utan anställda (EF)** och **egenanställda (EA)** har deltagarna själva rapporterat om i enkätundersökningen. Den typiska studiedeltagaren var en kvinnlig egenföretagare i 50-års åldern, som är född i Sverige och som har genomgått någon form av universitetsutbildning. Dessutom bor hon i Stockholms län och har egenföretagandet som huvudsysselsättning. Merparten av hennes månadsinkomst kommer från arbetet med företaget. Hon är verksam inom juridik, ekonomi, vetenskap eller teknik.

Datainsamlingen skedde från mitten av oktober 2021 till slutet av augusti 2022 och resulterade i 774 svar. Deltagare nåddes bl.a. via utskick från egenanställningsföretag, intresseorganisationer, fackförbund, företagsregister och sociala medier. Vi inkluderade endast svar från deltagare som har fullgjort minst 10% av enkäten. I rapporten indikeras antal deltagare med bokstaven "N", t.ex. N=701. Ibland avviker N från de 774 svar, vilket beror på att vissa deltagare inte har svarat på alla frågor.

Infobox 1: Datainsamlingen

Flest deltagare kvinnor, medelåldern på 53 år

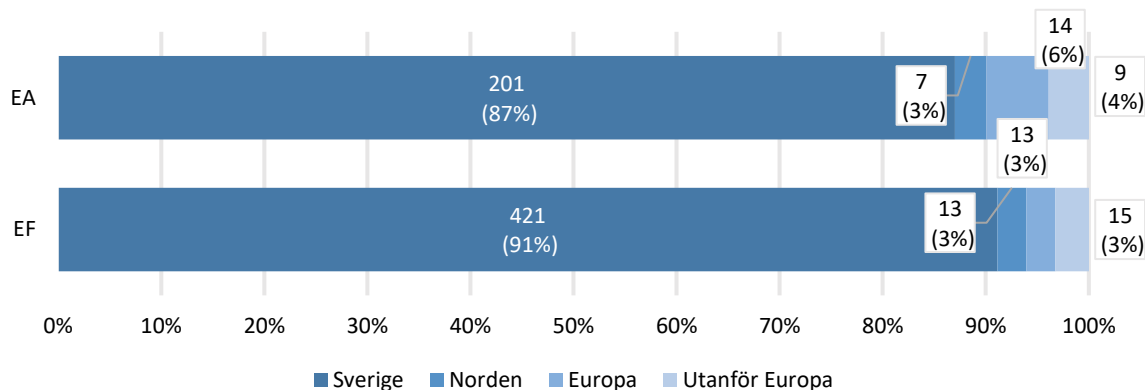
Av alla deltagare var två tredjedelar egenföretagare och en tredjedel egenanställda. Könsfördelningen bland egenföretagare motsvarade 63% kvinnor och 37% män, medan fördelningen bland egenanställda var jämnare (42% vs. 55%). Andelen personer som identifierade sig som icke-binära låg under 5% i båda grupperna.

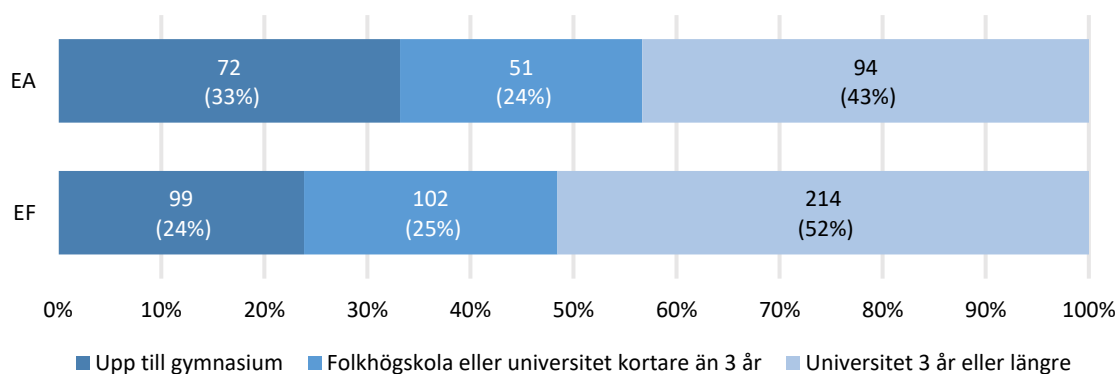
Deltagarna befann sig inom ett åldersspann från 21 till 87 år med en medelålder på 53 år (standardavvikelse: 12).

Majoriteten födda i Sverige med någon form av universitetsutbildning

Sett till födelseland så var en tydlig majoritet av deltagarna födda i Sverige. Bland egenanställda motsvarade antalet inrikes födda 87% och bland egenföretagarna 91% (N=693).

När det gäller utbildningsbakgrund fanns det en större andel deltagare med högre utbildning (avslutad universitetsutbildning på tre år eller längre) bland egenföretagarna än bland egenanställda. I båda grupperna fanns ungefär lika många med kortare universitetsutbildning eller utbildning från folkhögskola. Andelen som hade en utbildning upp till gymnasium var något högre bland egenanställda än bland egenföretagare.

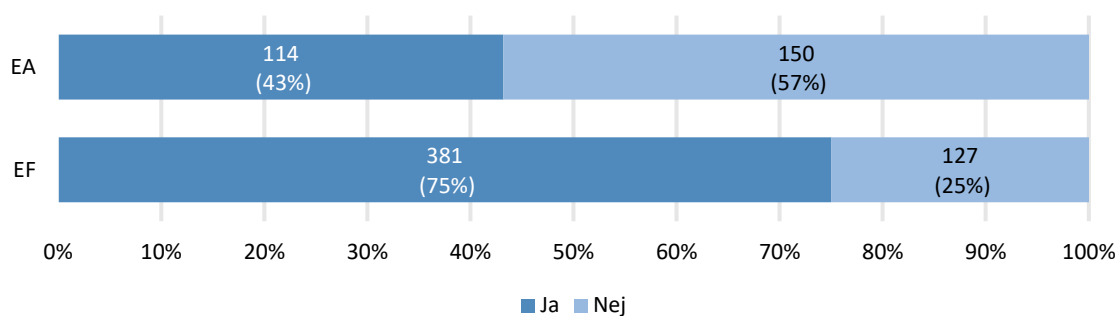
Konsultverksamhet och kulturbranschen störst, flest deltagare från storstadsregioner

Rund 30% av alla egenanställda jobbade inom kulturbranschen, runt 20% av alla egenföretagare (och därmed den största andelen) var verksamma inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik. Dessa två branscher stod tillsammans med informations- och kommunikationsverksamheten för ungefär hälften av alla deltagare (N=769). Störst skillnad sett till andel deltagare fanns inom vård och omsorg: här var det 10 procentenheter fler egenföretagare än egenanställda.

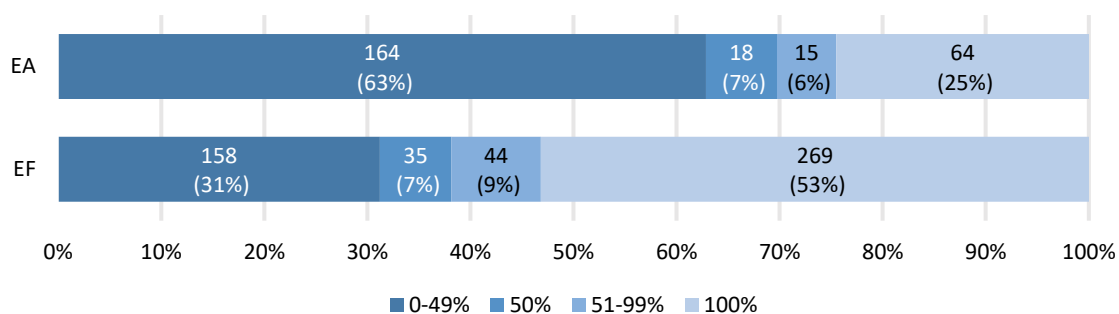
Fler egenföretagare utan ytterligare inkomstkälla än just företagandet

Det är fler egenföretagare (75%) än egenanställda (43%) som utförde sitt arbete som huvudsaklig sysselsättning (N=772). Detta innebär att de inte har något annat arbete vid sidan av sitt företagande, vilket också återspeglades i uppgifterna om månadsinkomsten. Medans mer än hälften av alla egenföretagare fick 100% av sin månadsinkomst från sitt företagande, var det endast 25% av alla egenanställda.

Är arbetet som egenanställd/egenföretagare din huvudsakliga sysselsättning?

Hur mycket av din månadsinkomst kommer från ditt arbete som egenanställd/egenföretagare?

Hur upplevde deltagarna sin arbetsmiljö?

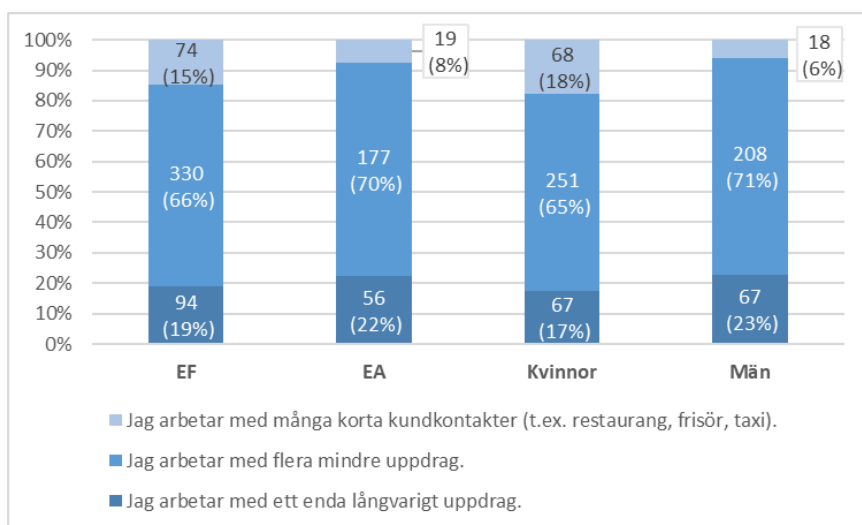

Nedan vill vi ge en inblick i hur deltagarna såg på sin arbetsmiljö. Även här fick deltagarna svara på enkätfrågor (se Infobox 2 för mer information). Kortfattat så trivdes majoriteten med att vara egenanställd eller egenföretagare utan anställda, var nöjda med sina framgångar och sitt liv samt ville fortsätta att vara egen. Hälsan upplevdes som bra, inkomstsäkerhet som lite sämre.

Egenanställda hade mer tid men mindre autonomi än egenföretagare, samtidigt som kvinnor och egenföretagare upplevde sitt arbete som särskilt betydelsefullt. Det var vanligt att man upplevde ensamhet, och det var blandad hur mycket och varifrån deltagarna kunde få stöd i sitt arbete. Sett till återhämtning och hälsa var resultaten sämre för egenföretagare och kvinnor. Egenanställdas och egenföretagares status i samhället upplevdes som blandad. Många deltagare var fackligt anslutna och trodde på idén med facklig organisering, samtidigt tyckte majoriteten att fackförbund inte förbättrar deras arbetssituation.

Till skillnad från demografiska frågor ingår oftast flera frågor eller uttalanden i en mätning av attityder. Här kan det t.ex. handla om motivation, hur trygg man känner sig i sitt jobb eller om man upplever meningsfullhet i arbetet. Forskare använder sig oftast av beprövade frågor som tidigare har visat sig mäta det de avser att mäta för olika målgrupper och i olika kontext. I rapporten redovisar vi dessa uttalanden separata medan man i forskningsartiklar väger ihop olika, liknande frågor.

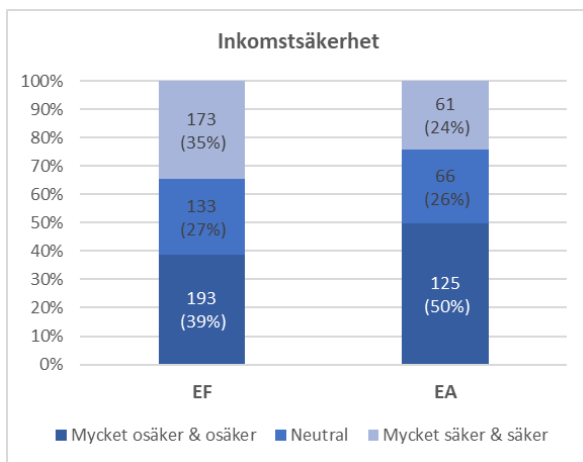
Infobox 2: Att mäta attityder med enkätfrågor

Majoriteten med flera mindre uppdrag, vanligare bland egenanställda att inkomst var osäker

Egenanställdas och egenföretagares arbetssituation präglas av ett uppdragsbaserat arbetssätt. Majoriteten av deltagarna arbetade med flera mindre uppdrag samtidigt (66% av egenföretagare och 70% av egenanställda). Runt 20% i båda grupperna arbetade med ett enda långvarigt uppdrag. Det var fler kvinnor än män och fler egenföretagare än

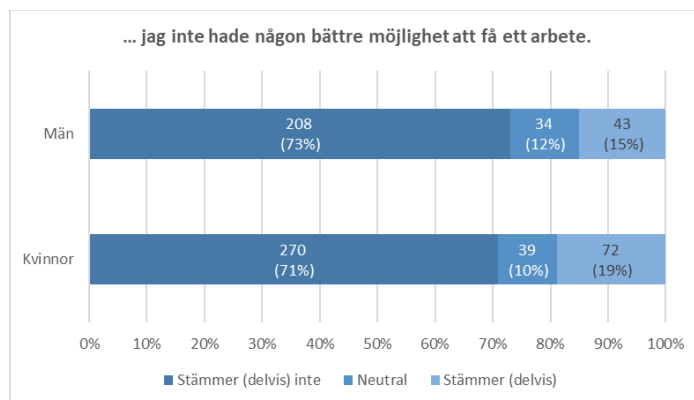
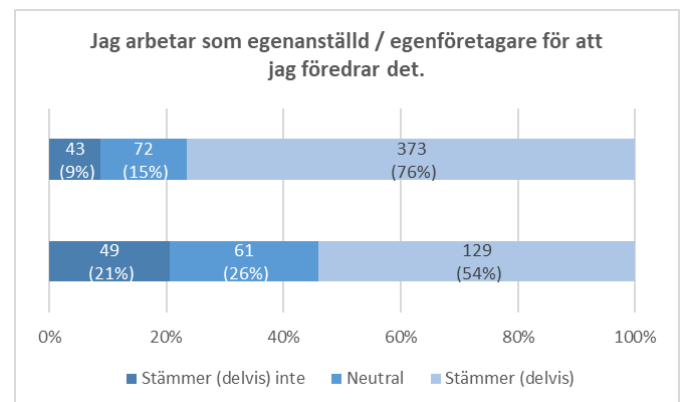
egenanställda som tog sig an många kortare uppdrag (N=679).

Bland egenföretagarna var det vanligare att man upplevde att intäkterna är säkra. En tredjedel upplevde att inkomsten var mycket säker eller säker, bland egenanställda motsvarade det en fjärdedel. Runt 40% av egenföretagarna ansåg deras inkomst det kommande året var mycket osäker eller osäker, jämfört med hälften av alla egenanställda (N=680).

Fler egenföretagare föredrog att jobba eget

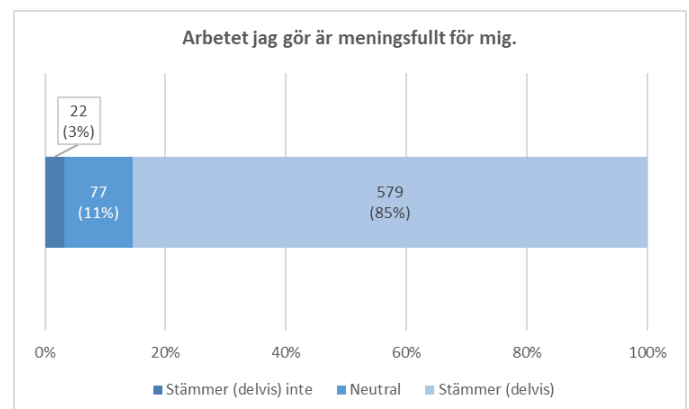
Egenföretagarna angav i större utsträckning än egenanställda att de föredrar att ha eget. Sammanlagt instämde runt 80% av egenföretagare och runt 50% av egenanställda i detta påstående (N=727).

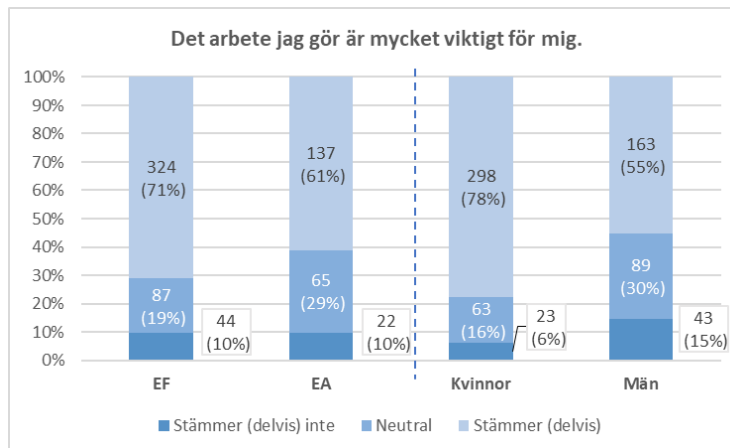

Att inte ha någon bättre möjlighet att få ett arbete upplevdes i större utsträckning bland egenanställda och kvinnor (N=666).

Kvinnor och egenföretagare upplevde sitt arbete som särskilt betydelsefullt

Tre fjärdedelar av alla deltagare upplevde sitt arbete som meningsfullt (N=678). I enkäten ställde vi flera frågor kring meningsfullhet och hur viktigt arbetet är för en. Det visade sig att det var fler egenföretagare (71%) än egenanställda (61%) och fler kvinnor (78%) än män som upplevde att arbetet de gör är mycket viktigt (N=679).

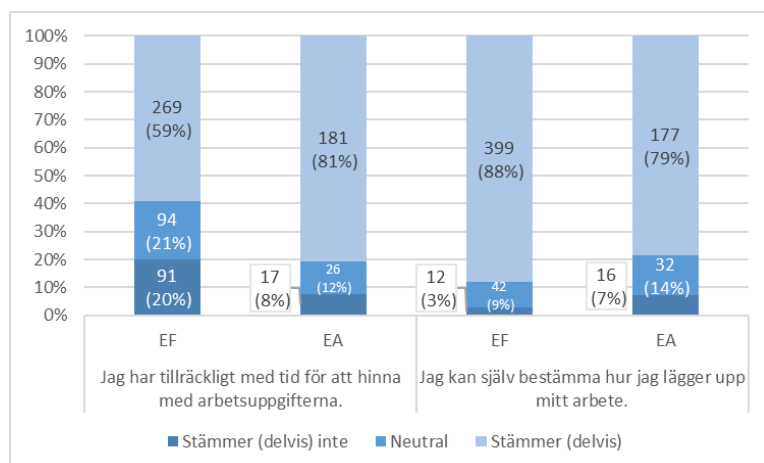
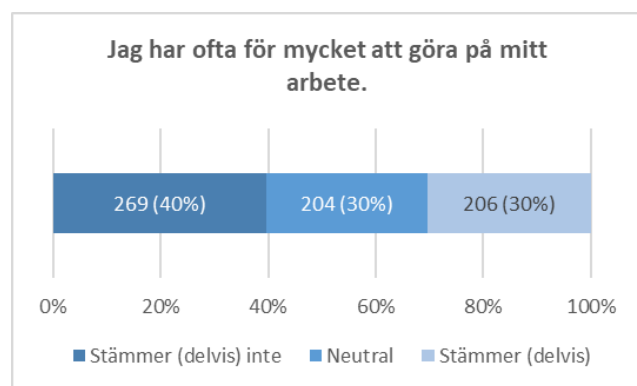

Egenanställda hade mer tid men mindre autonomi än egenföretagare

Att jobba som egenföretagare eller egenanställd kan innebära en upplevelse av att inte hinna med allt som vill hinnas med. I vår data ser vi att 30% av alla deltagare upplevde att de har för mycket att göra i sitt arbete (N=679).

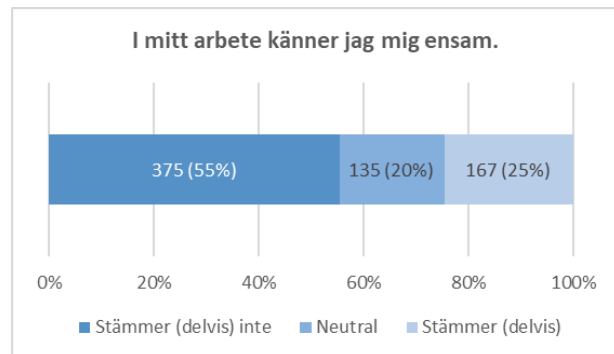
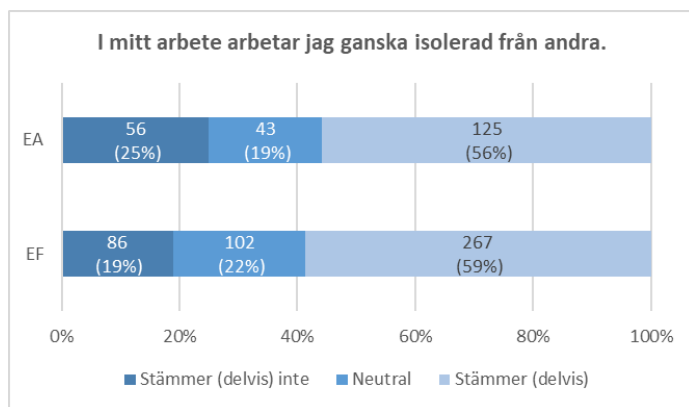
Egenanställda upplevde i större utsträckning att de har tillräckligt med tid för sitt arbete (N=678). Samtidigt som

det kan vara mycket när man har eget, upplevs det typiskt sett att man har en stor autonomi i hur man utför sitt arbete. Det stämde i större utsträckning för egenföretagare jämfört med egenanställda. Runt 88% av alla egenföretagare uppgav att de själva kan bestämma hur de lägger upp sitt arbete. För egenanställda låg denna siffra på 79% (N=678).

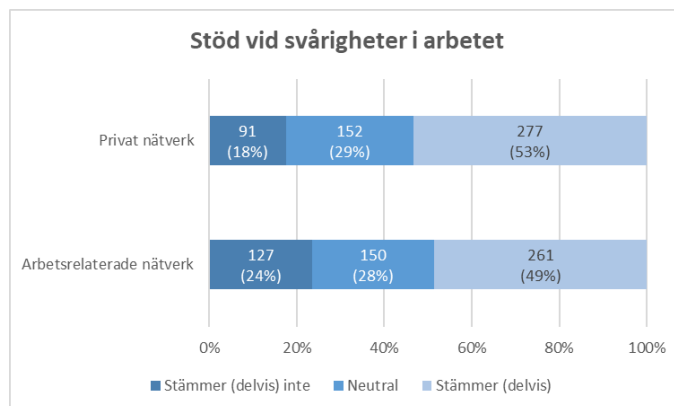
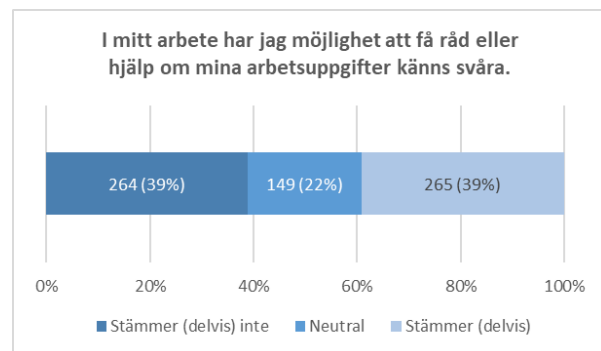
Var fjärde kände sig ensam i sitt arbete, egenföretagare arbetade mer isolerat

En fjärdedel av alla deltagare angav att de känner sig ensamma i sitt arbete (N=677). Egenföretagare upplevde i större utsträckning än egenanställda att de kände sig isolerade från andra (N=679).

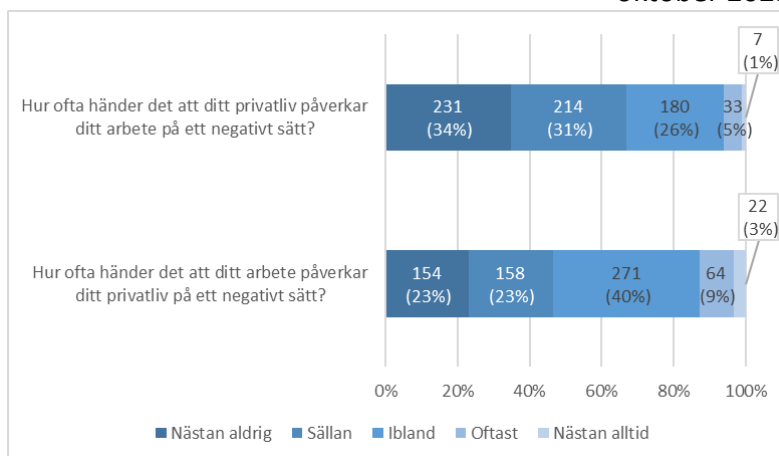
Delad bild av stödet man kan få i arbetet

Runt 40% uppgav att de kan få stöd ifall arbetet känns svårt. Samtidigt är det också runt 40% som inte upplevde det (N=678). Majoritet av deltagarna ansåg att de får stöd från både sitt arbetsrelaterade samt privata nätverk när det är svårt på jobbet (N=538; N=520).

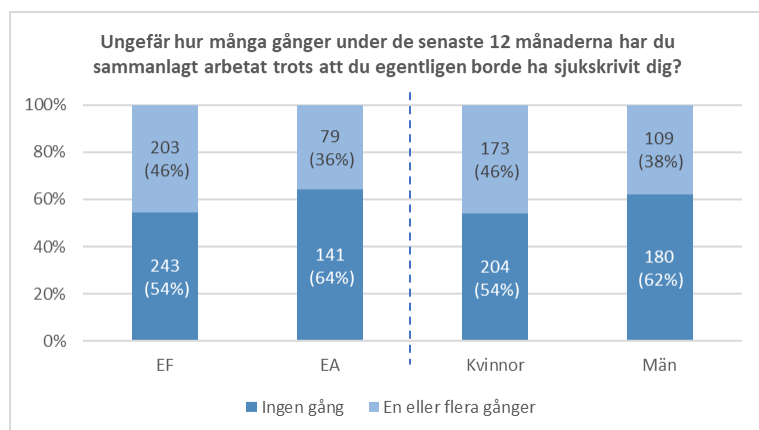
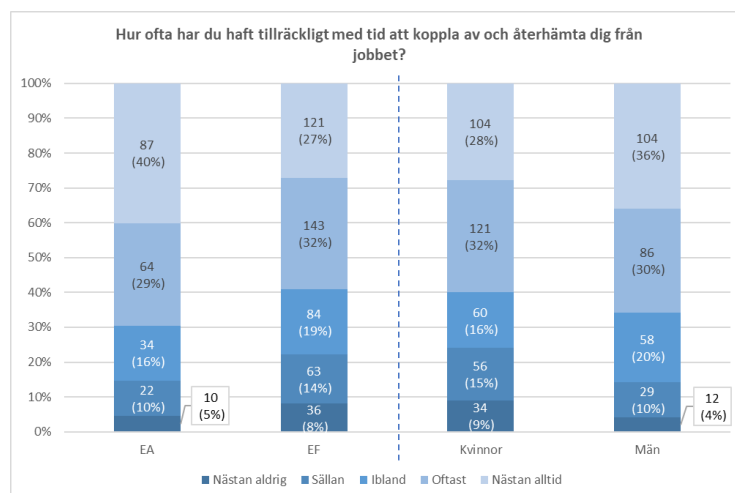
Mer sannolikt att arbetet påverkade privatlivet negativt än tvärtom

Vi frågade även om balansen mellan arbete och privatliv. Det framkom tydligt i enkäten att det var mer vanligt att arbetet påverkar privatlivet än tvärtom (N=665). Bland alla deltagare sa sammanlagt runt 50% att arbetet påverkar privatlivet negativt åtminstone ibland. Runt 30% av deltagarna ansåg att privatlivet påverkar arbetet på ett negativt sätt åtminstone ibland.

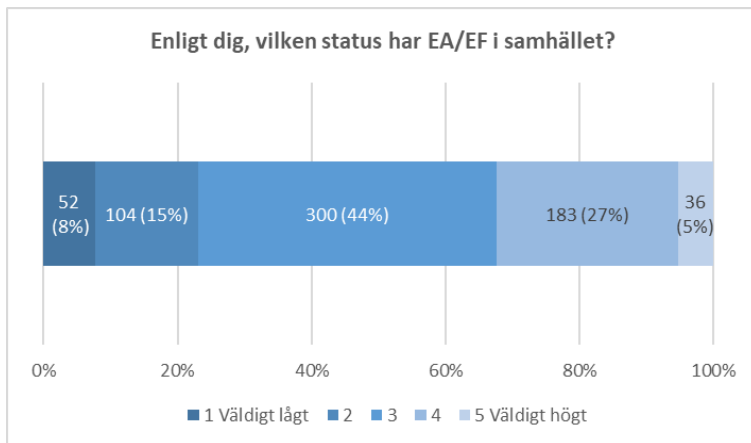

Egenanställda och män upplevde bättre återhämtning, egenföretagare och kvinnor jobbade oftare sjuka

Att oftast eller nästan alltid kunna återhämta sig från jobbet ansåg 69% av alla egenanställda och 66% av alla män (N=664). Motsvarande siffra var tio procentenheter lägre för egenföretagare (59%) och sex procentenheter lägre för kvinnor (60%). Samtidigt uppgav de sistnämnda grupperna att de i större utsträckning nästan aldrig eller sällan har haft tillräcklig tid för återhämtning.

En liknande trend såg vi när vi tittade närmare på sjukskrivningar. Det är fler egenföretagare och fler kvinnor som angav att de har arbetat trots att de borde ha sjukskrivit sig (N=666).

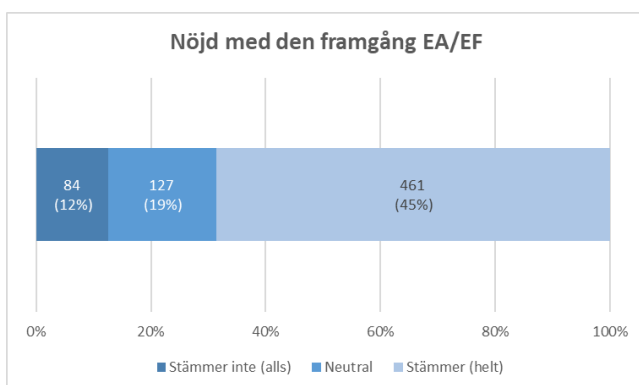
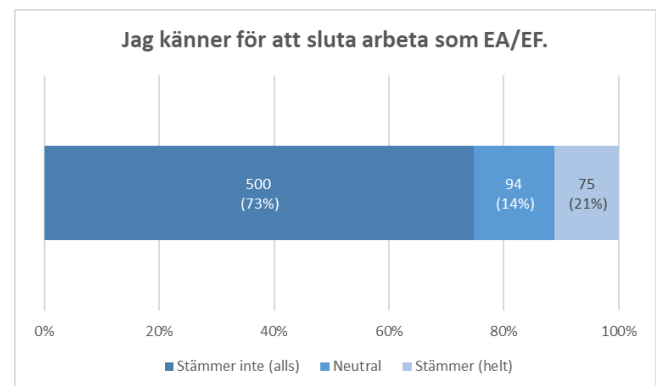

Blandade upplevelser av status i samhället

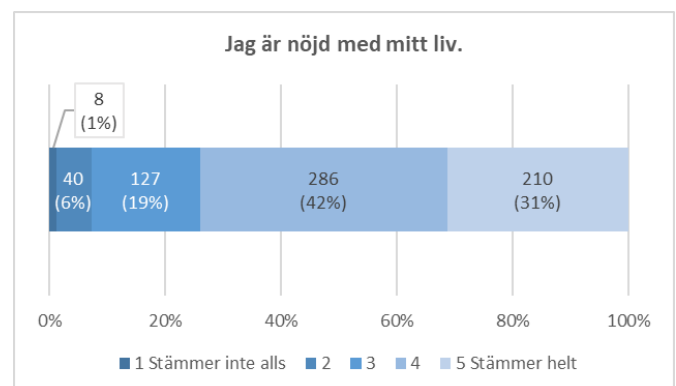
Deltagarna fick uppskatta egenanställdas och egenföretagares status i samhället (N=682). Resultatet var blandad. Medans 44% upplevde en neutral status, angav en tredjedel en hög eller väldigt hög status. En femtedel av deltagarna ansåg att det var låg eller väldigt låg status att arbeta som egenföretagare respektive egenanställd.

De flesta ville fortsätta i egen regi, hälften var nöjd med sin framgång och sitt liv

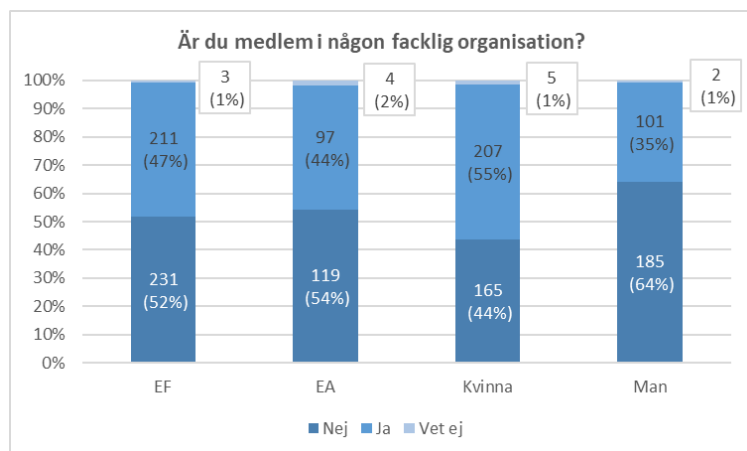
Hur såg deltagarnas framtid ut sett till att fortsätta i egen regi? Av alla som svarade på frågan (N=669) menade 21% att de ville sluta arbeta som egenanställd respektive egenföretagare. Totalt angav merparten, motsvarande tre fjärdedelar, att de inte kände för att sluta som egenanställd respektive egenföretagare.

45% var nöjda men sin framgång i arbetet som egenanställd eller egenföretagare (N=672). En stor majoritet var nöjd med sitt liv (73%, N=682).

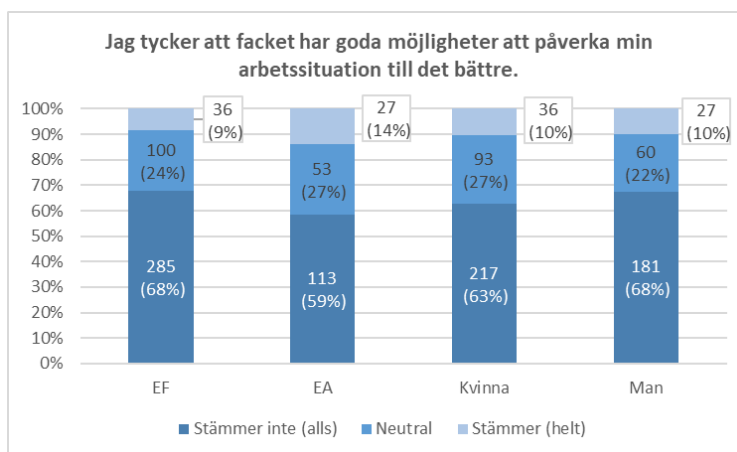
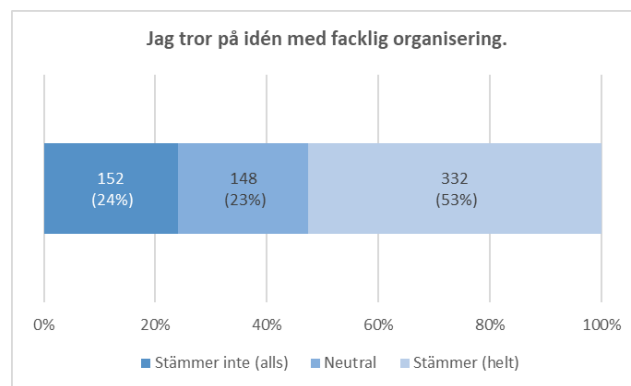
50% fackliga organiserade, kvinnor i större utsträckning än män

Fackliga organisationer spelar generellt sett en stor roll på arbetsmarknaden. Runt hälften av alla egenanställda och egenföretagare var fackligt anslutna. I jämförelse mellan kvinnor och män så var fler kvinnor anslutna. 55% av kvinnorna och 35% av alla män var medlemmar (N=665).

Vi ville även förstå bättre hur våra deltagare upplevde fackets roll. Runt hälften angav att de tror på idén med facklig organisering (N=632).

Däremot var det betydligt färre deltagare som ansåg att facket kan påverka ens arbetssituation till det bättre (N=614). Mellan 9 och 14% instämde i detta påstående. Det var fler egenanställda som instämde jämfört med egenföretagare samtidigt som det var fler män än kvinnor som ansåg att facket inte har goda möjligheter att påverka deras arbetssituation.

Reflektioner och summering

Merparten av våra deltagare är egenföretagare eller egenanställda just för att de vill, inte för att de måste. Många är välutbildade, har arbetat länge och är födda i Sverige. Med arbetslivserfarenhet och god utbildning är det mer sannolikt att lyckas med ett uppdragsbaserat arbetssätt och att utforma sitt arbete utifrån egna premisser. Framöver vore det intressant att även undersöka hur egenföretagare och egenanställda med utländsk bakgrund, lägre ålder och mindre arbetslivserfarenhet upplever sin arbetssituation.

Sett till hur deltagarna organiserar sitt arbete är det egenanställning som används oftare i situationer där man har en annan sysselsättning eller inkomstkälla. Egenanställning kan tänkas användas för att testa samt för att kombinera med annat (t.ex. pension, studier eller anställning). Att driva ett eget företag kräver tid och pengar och är inte lika flexibelt som egenanställning. Egenanställningens flexibilitet skulle kunna förklara skillnaderna i inkomstsäkerhet, där resultaten visade att egenföretagare upplevde en högre osäkerhet. Egenanställning utfördes oftast (men inte alltid) i mindre omfattning än på heltid och betydelsen för månadsinkomsten var lägre. Även om man upplever större inkomstosäkerhet, är den kanske inte lika viktigt för egenanställda som för egenföretagare som har sitt företag som huvudsysselsättning. Med ett företag följer större ansvar men även mer autonomi jämfört med en egenanställning. Egenföretagare är mer benägna att arbeta trots att de egentligen är sjuka. I sådana lägen kan det tänkas vara till stor hjälp att, som egenföretagare, ha stor autonomi när det gäller att planera och genomföra sitt arbete. Många egenföretagare arbetade ensamma men kunde ändå utnyttja stöd från både arbetsrelaterade samt privata nätverk. Både egenanställda och egenföretagare arbetade mycket, men arbetet spelade också en stor roll i deras liv. En femtedel ville sluta arbeta i egen regi men betydligt fler var nöjda med hur väl de lyckades i sitt arbete. Detta kan tänkas hänga ihop med att 3 av 4 var nöjda eller väldigt nöjda med sina liv.

Även om hälften av alla deltagare är fackligt anslutna och tror på idén med facklig organisation, upplever ändå majoriteten att fackförbund inte kan påverka deras arbetssituation till det bättre. Här kan man tänka sig att den fackliga organisationen idag ännu inte täcker egenföretagare eller egenanställda tillräckligt. Dessutom skulle isoleringen på arbetsplatsen och kortvariga, parallella uppdrag kunna innebära otydlighet kring fackets roll. Ett av egenanställningsföretagen skrev på kollektivavtal under undersökningens gång, och det kan vara så att den fackliga representationen håller på att byggas upp. En annan viktig punkt som behöver tas i beaktande är att många egenanställda även hade en annan anställning som deras fackliga anslutning kan ha varit kopplat till. Detta visar på komplexiteten av ett alltmer flexibelt arbetsliv där en och samma individ kan inta flera roller på arbetsmarknaden samtidigt; något som är svårt att fånga i en enkätundersökning.

Denna rapport är en pusselbit på väg till mer förståelse kring hur det är att jobba uppdragsbaserat. En huvudfråga i projektet handlar om hur egenanställda och egenföretagare ser på sina möjligheter att skapa ett hållbart arbetsliv. Baserat på den här undersökningen kan man se att många av våra deltagare har skapat sig en arbetssituation de trivs med. Våra framtida analyser på datamaterialet ska belysa ännu tydligare vilka samband som finns, varför vi kan se dessa samband samt hur deltagare själv beskriver sin arbetssituation i intervjuer.

Franziska Müller

